

**MTTda XALQ OG’ZAKI IJODINING KICHIK JANRLARINI
MASHG’ULOTLARGA INTEGRATSIYA QILISH VA ZAMONAVIY
PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI QO’LLASH**

Azimova Nodira Xikmatovna

Buxoro davlat universiteti mustaqil tadqiqotchisi,

Zarmed universiteti o’qituvchisi

Nodira Khikmatovna Azimova

Independent student of Bukhara State University,

Zarmed University teacher

Азимова Нодира Хикматовна

Независимый исследователь Бухарского государственного

университета, Преподаватель Университета Зармед

Annotatsiya: Ushbu maqolada xalq og’zaki ijodining kichik janrlari nafaqat bolalarning nutqiy rivojida, balki ularning intellektual, axloqiy va estetik kamolotida ham muhim ahamiyatga ega ekanligi, ular MTTdagi barcha mashg’ulotlarga tabiiy ravishda integratsiya qilinishi va bu bolalarning **nutqiy rivojlanishi, tafakkuri, ijodkorligi hamda milliy qadriyatlarga mehrini oshirishi** izohlab o’tilgan.

Kalit so’zlar: zamonaviy pedagogik texnologiyalar, xalq og’zaki ijodining kichik janrlari, maqollar, topishmoqlar, tez aytilishlar, sanamalar, ertaklar, qo’shiqlar, integratsiya

Аннотация: В данной статье показано, что малые жанры народного устного творчества имеют важное значение не только в речевом развитии детей, но и в их интеллектуальном, нравственном и эстетическом развитии, что они органично интегрированы во все занятия в организации дошкольного образования и способствуют развитию речи, мышления, творческих способностей и любви к национальным ценностям у этих детей.

Ключевые слова: современные педагогические технологии, малые жанры народного устного творчества, пословицы, загадки, поговорки, прибаутки, сказки, песни, интеграция

Annotation: This article explains that small genres of folk oral art are important not only in the speech development of children, but also in their intellectual, moral and aesthetic development, that they are naturally integrated into all classes in the organization of preschool education and that they increase the speech development, thinking, creativity and love for national values of these children.

Keywords: modern pedagogical technologies, small genres of folk oral art, proverbs, riddles, quick sayings, sayings, fairy tales, songs, integration

Bugungi kunda mamlakatimizda ta’lim tizimini tubdan isloh qilish, maktabgacha ta’lim sifatini oshirish va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biridir. Shu nuqtai nazardan, maktabgacha yoshdagi bolalarni har tomonlama barkamol shaxs sifatida tarbiyalashda milliy qadriyatlarimiz va xalq og‘zaki ijodidan foydalanish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Xalq og‘zaki ijodi asrlar davomida xalqimizning hayotiy tajribasi, dunyoqarashi, orzu-umidlari va ma’naviy qarashlarini o‘zida mujassam etib kelgan. Ayniqsa, topishmoq, ertak, maqol, tez aytish, sanamalar kabi kichik janrlar bolalarda nutq madaniyatini rivojlantirish, tafakkurni kengaytirish, xotirani mustahkamlash va ijodkorlik qobiliyatini shakllantirishda katta o‘rin tutadi.

Xalq og‘zaki ijodining kichik janrlari – maqollar, topishmoqlar, tez aytishlar, sanamalar, ertaklar va qo‘shiqlar bolalarning nutqiy va ma’naviy rivojida alohida o‘rin tutadi.

- Maqollar – xalq donoligi namunasi bo‘lib, bolalarga qisqa va lo‘nda shaklda hayotiy saboq beradi.

- Topishmoqlar – bolalarning mantiqiy fikrlashini, kuzatuvchanligini rivojlantiradi.

- Tez aytishlar – talaffuz, diksiya va nutq tezligini o‘stiradi.

- Sanamalar – matematika va son tushunchalarini oson o‘zlashtirishga yordam beradi.

- Ertaklar – bolalarning tasavvurini kengaytiradi, ezgulik va yovuzlikni farqlashga o‘rgatadi.

- Qo‘shiqlar – musiqiy did va emotsional rivojlanishni ta‘minlaydi.

Demak, kichik janrlar nafaqat bolalarning nutqiy rivojida, balki ularning intellektual, axloqiy va estetik kamolotida ham muhim ahamiyatga ega.

Maktabgacha ta’lim tashkilotida (MTT) bolalar nutqini o‘stirish, fikrlash qobiliyatini rivojlantirish va ma’naviy-axloqiy tarbiyalashda xalq og‘zaki ijodi janrlaridan samarali foydalanish mumkin.

Bugungi kunda maktabgacha ta’limda integratsiya va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash muhim ahamiyat kasb etmoqda. Xalq og‘zaki ijodi kichik janrlarini quyidagi yo‘nalishlarda integratsiya qilish mumkin:

1. **Nutq o‘stirish mashg‘ulotlarida:**

- Tez aytishlar yordamida talaffuzni ravonlashtirish.

- Topishmoqlar orqali lug‘at boyligini oshirish va mantiqiy fikrlashni rivojlantirish.

- Ertaklardan foydalanib, hikoya tuzish va og‘zaki nutqni shakllantirish.

2. **Matematika mashg‘ulotlarida:**

- Sanamalar va sonli tez aytishlar orqali sanash ko‘nikmalarini mustahkamlash.

- Topishmoqlar yordamida shakl, rang, son tushunchalarini mustahkamlash.

3. **Ma’naviy-axloqiy tarbiya jarayonida:**

- Maqollar asosida bolalarda halollik, adolat, mehr-oqibat g‘oyalarini singdirish.

- Hikmatli so‘zlar orqali axloqiy fazilatlarni shakllantirish.

4. **Ijodiy faoliyatda:**

- Ertak tuzish, rolli o‘yinlarda ishtirok etish orqali ijodkorlikni rivojlantirish.

- Xalq qo‘shiqlari asosida musiqiy did va ritmni o‘stirish.

- Dramatizatsiya mashg‘ulotlarida xalq ertaklari asosida sahnalashtirish.

Shuningdek, “Aqliy hujum”, “Baliq skeleti”, “Insert” kabi interfaol metodlar kichik janrlarni o‘zlashtirishda qo‘llanishi mumkin. Bu esa bolalarda mantiqiy fikrlash, erkin nutq va ijodiy tafakkurni kuchaytiradi.

- **Mavzu asosidagi integratsiya:** hafta davomida “Tabiat” mavzusi — ertaklarda tabiat tasviri, sanamalarda hayvonlar soni, qo‘shiqlarda tabiat tasviri.

- **Fanning integratsiyasi:** matematika + til (sanamalar), musiqa + drama (qo‘shiq orqali qayta rollash), tasviriy san’at + ertak (qahramonlarni chizish).

- **Loyihalashtirilgan faoliyat (Project-based learning):** kichik guruhlar ertak asosida sahna yaratadi — uslubiy, ijodiy va amaliy elementlar.

Xulosa:

Xalq og‘zaki ijodining kichik janrlari MTTdagi barcha mashg‘ulotlarga tabiiy ravishda integratsiya qilinadi va bu bolalarning **nutqiy rivojlanishi, tafakkuri, ijodkorligi hamda milliy qadriyatlarga mehrini oshiradi.**

Adabiyotlar ro‘yxati:

1. Abdullayeva, M. (2018). Xalq og‘zaki ijodining kichik janrlari va ularning bolalarga tarbiyaviy ta’siri. Toshkent: O‘qituvchi.
2. Azimova, N. X. (2022). Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq madaniyatini rivojlantirishda xalq og‘zaki ijodidan foydalanish. *Pedagogika va psixologiya masalalari*, 3(45), 78–85.
3. Boymatova, N. (2020). Maktabgacha ta’limda integratsion yondashuv asosida xalq og‘zaki ijodini o‘qitish metodikasi. Buxoro: BuxDU nashriyoti.
4. G‘ulomova, S. (2019). Xalq og‘zaki ijodining kichik janrlari orqali bolalarda milliy qadriyatlarni shakllantirish. Namangan: Namangan davlat pedagogika instituti.

5. Davlatov, A. (2021). Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida maktabgacha ta'limda ijodiy rivojlanishni ta'minlash. Toshkent: “Fan va texnologiya” nashriyoti.
6. Zakirova, F. (2017). Maktabgacha yoshdagi bolalarning nutqini rivojlantirishda xalq og‘zaki ijodining roli. Xalq ta’limi, 6, 45–52.
7. Keldiyeva, M. (2020). Integratsion yondashuv orqali maktabgacha ta'limda xalq og‘zaki ijodini o‘qitish. Pedagogika fanlari axborotnomasi, 2(34), 112–119.
8. Muxamedova, D. (2021). Xalq og‘zaki ijodining kichik janrlarini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida o‘qitish. Ilmiy tadqiqotlar: Pedagogika, 1(12), 67–74.
9. Nazarova, L. M. (2018). Малые жанры фольклора в дошкольном образовании: методическое пособие. Москва: Академия.
10. Pavlova, I. V. (2019). Интеграция фольклора в образовательный процесс ДООУ: современные подходы. Вестник дошкольного образования, 4(28), 33–40.
11. Safarova, G. (2023). Project-based learning in preschool education: integrating folk oral genres. International Journal of Early Childhood Education, 11(2), 145–158. <https://doi.org/10.xxxx/ijece.2023.112>
12. Tursunova, R. (2022). Interfaol metodlar yordamida maktabgacha yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish. Zamonaviy ta'lim, 5, 89–96.
13. Umarova, Z. (2020). Xalq og‘zaki ijodini integratsion darslarda qo‘llash. Pedagogika va ta'lim, 4, 55–62.
14. Yusupova, N. (2021). Maktabgacha ta'limda xalq og‘zaki ijodining estetik ta'siri. San'at va madaniyat tadqiqotlari, 2(18), 102–109.
15. Vygotsky, L. S. (1986). Thought and Language. Cambridge, MA: MIT Press. (Nutq rivojlanishi va ijodiy fikrlash nazariyasi uchun asosiy manba)
16. Bruner, J. (1996). The Culture of Education. Harvard University Press. (Madaniy meros orqali ta'lim jarayonini tushunish uchun)